

Crna Gora
Ministarstvo
ekonomskog
razvoja i turizma

Adresa: Rimski trg 46
81000 Podgorica Crna Gora
tel: +382 20 482 335
fax: +382 20 234 027
www.gov.me/mek

IZVJEŠTAJ

**o zaključivanju Međunarodnog sporazuma između
Evropske Unije i Crne Gore
o učešću Crne Gore u EU programu jedinstvenog tržišta
„Single Market Programme 2021-2027”**

Podgorica, jun 2023. godine

Uvod i početak pregovora sa EK

Prethodni period uspješne saradnje sa Evropskom komisijom nesumnjivo je pokazao koliko je Crna Gora odlučna u svojoj namjeri da postane kredibilan dio evropske porodice, istovremeno koristeći većinu dostupnih instrumenata EU za razvoj svojih kapaciteta i potencijala.

Dobrosusjedski odnosi i regionalna saradnja čine suštinski dio procesa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Crna Gora ostaje posvećena regionalnoj saradnji i imaće aktivnu ulogu u izgradnji stabilnijeg i sigurnijeg regiona kroz učešće u različitim inicijativama i programima.

Cijeneći pozitivna iskustva stečena kroz učešće crnogorskih institucija u prethodnim programima, Crna Gora je u aprilu 2021. godine pokrenula formalnu proceduru i dostavila Evropskoj komisiji Pismo o zainteresovanosti za uključenje u programu EU - Single Market Programme 2021-2027 (SMP).

Time je iskazala spremnost da se pridruži novom strateškom i integrisanom pristupu koji će evropskim malim i srednjim preduzećima omogućiti da u potpunosti iskoriste funkcionalno jedinstveno tržište.

Na ovaj način je započet proces i iskazana želja za obezbjeđivanjem preduslova crnogorskim preduzećima za učešće u ovom EU programu, sa nadom da će što više mladih, potencijalnih i postojećih preduzetnika uzeti učešće i iskoristiti benefite koje ovaj program pruža.

Naime, SMP je program za unutrašnje tržište, konkurentnost preduzeća, uključujući mala i srednja preduzeća, oblast bilja, životinja, hrane i stočne hrane i evropske statistike. SMP sa budžetom od 4,2 milijarde eura ima za cilj jačanje vidljivosti jedinstvenog tržišta, da postane pokretač rasta, radnih mjesta i otpornosti, fokusirajući se na ekonomski oporavak svakog industrijskog ekosistema kroz fleksibilniju strukturu programa.

U skladu sa pismom interesovanja o učešću Crne Gore u ovom EU programu, Generalni direktorat EK za unutrašnje tržište, industriju, preduzetništvo i MSP (odnosno DG Grow) je pozvao Crnu Goru na početak pregovora o pridruživanju SMP.

U novembru 2021. godine je održan prvi informativni sastanak, na kojem je potvrđen „pridruženi status“ Programu (*Associated country*), koji je omogućavao Crnoj Gori da na ravnopravnoj osnovi sa državama članicama EU kandiduje projekte koji su namijenjeni podršci razvoju konkurentnosti i inovativnim kapacitetima, sa posebnim naglaskom na potrebe malog i srednjeg biznisa i preduzetništva.

Na poziv Evropske komisije, tačnije DG Grow-a, 24. marta 2022. godine je održan prvi zvanični sastanak, odnosno prva runda pregovora, kada je predstavljen Program, njegovi stubovipodrške, kao i Nacrt Sporazuma sa pratećom dokumentacijom.

Na osnovu zaključaka Vlade Crne Gore br. 04-3373/2 od 9. juna 2022. godine, Vlada je zadužila relevantna ministarstva i njihove organe iz čijih nadležnosti su definisani stubovi podrške EU programa Single Market Programme 2021-2027 (Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Ministarstvo finansija, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, Uprava za statistiku i Institut za standardizaciju), da što hitnije razmotre mogućnost i zainteresovanost učešća u određenom stubu podrške SMP, i o tome obavijeste Evropsku komisiju prilikom sljedeće runde pregovora.

4. jula 2022. godine održana je druga runda pregovora, nakon koje su uslijedile međuresorske komunikacije, ali i one sa predstavnicima EK, naročito u dijelu pružanja dodatnih pojašnjenja djelova, odnosno stubova podrške koji su od interesa za crnogorsku stranu.

U skladu sa tim, a na osnovu pisanih obavještenja predmetnih institucija o zainteresovanosti za učešće, predstavnici EK su 3. oktobra 2022. godine obaviješteni o odluci Crne Gore da učestvuje u 3 od 6 postojećih stubova podrške, i to:

- Stub 1 - Efikasnije unutrašnje tržište,
- Stub 2 - Konkurentnost i održivost malih i srednjih preduzeća, i
- Stub 4 - Promocija interesa potrošača i obezbjeđivanje veće zaštite potrošača i bezbjednost proizvoda.

Ovi stubovi podrške su ocijenjeni kao najrelevantniji, čiju definisanu podršku institucije iz Crne Gore mogu da iskoriste. Za ostale stubove nije bilo interesovanja, odnosno ocijenjeno je da većina podrške koju ti stubovi predviđaju se odnose na zemlje članice EU, te je zaključeno da se ponuđena sredstva ne bi mogla iskoristiti.

Stub 1 - Efikasnije unutrašnje tržište

➤ Šta predstavlja?

Ova stub predstavlja regulatorni okvir za tržišni nadzor koga čini sektorsko zakonodavstvo za pojedine grupe proizvoda i Regulativa EU 2019/1020 o tržišnom nadzoru, čiji je cilj unapređenje saradnje i razmjene informacija između organa tržišnog nadzora, adresiranje izazova u oblasti tržišnog nadzora, definisanje uloge EK i specificiranje obima EU finansiranja u kontekstu tržišnog nadzora.

Stub 2 - Konkurentnost i održivost malih i srednjih preduzeća

➤ Šta predstavlja?

Specifični ciljevi MSP stuba uključuju podršku klasterima, kao i ostalim poslovnim mrežama i organizacijama; pristup tržištima (uključujući internacionalizaciju); podršku preduzetništvu i preduzetničkim vještinama; stvaranje povoljnog poslovnog ambijenta, digitalnu transformaciju, nove poslovne mogućnosti, uključujući socijalnu ekonomiju i inovativne poslovne modele; konkurentnost industrijskih ekosistema i sektora, razvoj industrijskih lanaca vrijednosti, modernizaciju industrije, podršku zelenoj, digitalnoj i otpornoj ekonomiji.

Stub 4 - Promocija interesa potrošača i obezbjeđivanje veće zaštite potrošača i bezbjednost proizvoda

➤ Šta predstavlja?

Cilj ovog stuba jeste zaštita interesa i prava potrošača, osiguranje visokog nivoa bezbjednosti proizvoda, promovisanje održive potrošnje koja je u direktnoj vezi sa zelenom tranzicijom, podrška organizacijama potrošača i organima za sprovođenje, te pristup mehanizmu za obeštećenje u slučajevima kršenja prava potrošača. Iz Generalnog Direktorata za pravdu, zaštitu potrošača i rodnu ravnopravnost (DG JUST) su pojasnili da je nova potrošačka agenda za 2023-2024 u potpunosti usklađena sa političkim prioritetima EK za naredni petogodišnji period, te da će u fokusu nove agende biti zelena i digitalna tranzicija, mehanizam obeštećenja i sprovođenje prava potrošača, potrebe posebnih grupa potrošača i međunarodna saradnja.

Potpisivanje Sporazuma i obaveze Crne Gore u uvom programu

Nakon interne procedure Evropske komisije i svih relevantnih direktorata, crnogorska strana je i pozvana na potpisivanje Sporazuma, koje je upriličeno 26. aprila 2023. godine.

U skladu sa zaključcima Vlade Crne Gore br. 04-3373/2 od 9. juna 2022. godine, Sporazum je u ime Crne Gore potpisao ministar ekonomskog razvoja i turizma, **Goran Đurović**, i u ime Evropske unije, generalna direktorica za unutrašnje tržište, industriju, preduzetništvo i MSP u Evropskoj komisiji, **Kerstin Jorna**.

Crna Gora plaća finansijsku kontribuciju za učešće u programu (*entry ticket*) na godišnjem nivou. Kada je riječ o finansijskim aspektima za učešće u SMP, iz EK su predstavili metodologiju obračuna troškova kontribucije i dostavili pregled kompletne procjene i strukture po stubovima troškova kontribucije za cijeli period 2021-2027.

S obzirom da tokom 2021. godine, Crna Gora nije zvanično ni započela pregovore, i nije uopšte učestvovala u SMP, iz DG Grow su potvrdili da se za 2021. godinu odredi simboličan koeficijent kontribucije, što je usvojeno na nivou EK za sve takozvane treće zemlje, kojima Crna Gora pripada, kako bi Sporazum imao zvaničan početak na 1. januar 2021. godine, kao i sve ostale zemlje članice EU.

Dakle, presjek za sve godine je sljedeći:

za 2021. godinu – 897, 00€, za 2022. godinu – 39.012,00€, i za 2023. godinu – 39.426,00€.

Ukupno – 79.335,00€.

Zakonom u budžetu Crne Gore za 2023. godinu, Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma odobrena su sredstva u iznosu od 80.000,00€, u okviru Programa 15034 Podsticanje investicija i unapređenje konkurentnosti, Potprogram - 15034 002 Unapređenje konkurentnosti privrede kroz mjere nefinansijske podrške, budžetska linija 4195 - Kontribucije za članstvo u domaćim i međunarodnim organizacijama.

Takođe je važno napomenuti da postoji mogućnost refundacije dijela učešća u programu SMP iz sredstava IPA, čiji se iznos utvrđuje u okviru Finansijskog sporazuma koji sklapaju Delegacija EU u Podgorici i Ministarstvo vanjskih poslova. Po tom osnovu, nakon uplate finansijskog doprinosa za predmetnu godinu, moguće je putem IPA instrumenata izvršiti povlačenje dijela sredstava koja su uplaćena za učešće u programu.

Značaj uključenja u program EU Single Market Programme je sadržan u poglavlju 20 Preduzetništvo i industrijska politika, obzirom da su u poglavlju 20 posebno akcentovani principi i instrumenti politike, koji su na nivou EU, u značajnoj mjeri implementirani najprije kroz program CIP i COSME, a sada je namjera da se kroz SMP i njegove specifične programe nastavi doprinos kvalitetnijoj realizaciji ciljeva utvrđenih postojećim strateškim dokumentima za razvoj industrije, malih i srednjih preduzeća, i ostalih relevantnih strategija i programa.